

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio II. Quænam sint partes prudentiæ integrales, subiectiuæ
potentiales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

Tres parti-
culæ defini-
tionis.

Dicitur primò, *virtus intellectus*, quia ita fertur in suum obiectum ut ex modo iudicandi falli non possit circa proprium obiectum, cognoscit enim euidenter utràm illud sit turpe an honestum, alioqui non est prudentia. Quamuis autem de singularibus esse non possit demonstratio aut scientia, potest tamen esse iudicium proprium prudentiæ. Dicitur secundò, *quæ nouimus in quolibet negotio occurrente*, quia prudentia versatur circa singulares actiones, non enim est prudens qui nouit in genere, quid agendum sit, & in singularibus actionibus non nouit determinare circumstantias necessarias ad operandum honestè v.g. locum, tempus, modum, prudentia enim singulas actiones liberas dirigit totius vitæ. Dicitur tertio, *quid agendum vel omittendum sit* nam agere honestè obiectum est Prudentiæ, ut dicitur statim, sicut ædificare domum est obiectum artis ædificatoriæ. Et hic est etiam totus finis & effectus prudentiæ, quæ nouit in particulari determinare quæ circumstantiæ sint necessariae, ut opus fiat honestè. Sic igitur explicata definitio prudentiæ declarat optimè totam eius essentiam, consistentem in eo quod cognoscat in quolibet negotio virtutum, quid sit conueniens aut disconueniens, honestum aut turpe. Ad hanc enim reuocantur alia omnes definitiones vulgò afferri solitæ, ut cum Aristoteles 6. *Ethicorum* c. 5. Prudentiam definit *habitu cum recta ratione actiuum circa ea quæ sunt homini bona vel mala*, & ibidem prudentiam appellat *rationem agendorum* Augustinus quoque l. 1. de libero arbitrio c. 13. *Prudentia inquit est rerum appetendarum & fugiendarum scientia*. Quæ omnia conueniunt, cum definitione illa quam attuli. Denique per eam definitionem Prudentia differt à reliquis virtutibus, quæ sunt in voluntate, respiciuntque actiones honestas sub ratione boni, Prudentia verè respicit eas sub ratione veri, & bonum non respicit nisi materialiter.

Obiectum
prudentiæ.

Dico secundò, proprium obiectum circa quod versatur prudentia, esse omnia media quibus virtus moralis finem suum, idest mediocritatem sibi propriam attingere potest: deinde circumstantias omnes ad finem consequendum necessariae: fines verò virtutum moralium Prudentia præscribit saltem in particulari.

Ratio est, quia Prudentia, ut dixi, est ratio agendorum ad finem, vel ut aiebat Augustinus scientia rerum appetendarum aut fugiendarum, sed non aliter potest prudentia esse ratio agendorum & dirigere actus virtutum, nisi cognoscendo media quæ conducunt ad finem virtutis, idest quid agendum sit, & circumstantias agendi, seu modum agendi. Finem autem virtutis vniuersalem, & quasi abstractum non præscribit prudentia, sed habitus Syntereoseos, quæ v.g. dicat esse viuendum temperate, agendum fortiter &c. Finem verò particularem quem virtus moralis intendit in singulis actionibus per se ipsam prudentia præscribit, quia virtus moralis in singulis actionibus intendit honestè operari, idest attingere mediocritatem, sed prudentia præscribit, quid in singulis rebus sit medium proprium cuiusque virtutis, ergo prudentia præscribit fines particulares singularum virtutum. Deinde proprium est prudentiæ præscribere circumstantias in singulis virtutum actionibus seruandas quod fieri non potest, quin prudentia versetur circa finem particularem singularum virtutum.

Tres actus
prudentiæ.

Dico tertio, actus prudentiæ proprios esse potissimum tres, consilium, iudicium, imperium.

Ratio est, quia tunc aliquis est perfectè prudens quando bene consultat, rectè iudicat, efficaciter præcipit executionem mediocritatis ad finem. Consilium

est actus, quo cognoscimus quenam sit mediocritas propria obiecti virtutum, & quenam media vel circumstantiæ possint hic & nunc conducere ad illum finem. Iudicium est actus, quo ex pluribus mediis quæ possunt conducere ad finem, concludimus quodnam ex illis hic & nunc sit conducibilis & quomodo in talibus circumstantiis illud usurpari debeat. Imperium est actus intellectus, quo electio voluntatis eligentis certum aliquod medium, & certas circumstantias promulgatur potentiis inferioribus. Itaque cum munus Prudentiæ proprium sit efficere ut aliquod opus honestè fiat & secundum virtutem, ad hoc autem necesse sit inuenire diuersa media & diuersas circumstantias, deinde vnum aliquod medium præscribere, ac demum exequi quod decretum est, primum illud efficitur per consilium, secundum iudicio, tertium imperio, ergo tres illi actus totam prudentiam complent.

Ex quibus omnibus facillè colligitur quatuor potissimum esse adiumenta quibus acquiritur prudentia. Primum est experientia similium euentuum, nam ex illis facillè conicitur quid in subiecta occasione probabiliter euenturum sit. Hinc senes prudentiores sunt iunioribus, secundum est, eruditio seniorum & sapientum: tertium lectio historiarum, quantum in rebus propriis sui abnegatio iudicij. Quia illa omnia suppleant quod deest experientiæ. Addit autem debet omnium maximum prudentiæ præsidium consideratio & reflexio, nihil enim est quod magis iuuat, & promoueat prudentiam.

Quibus ob-
tineatur
prudentia.

SECTIO II.

Quenam sint partes Prudentiæ, integrales subiectiuæ, potentiales. S. Thom. q. 48. & seq.

Dico primò, rectè à S. Thoma numerari octo partes integrales Prudentiæ, memoriam, intelligentiam, docilitatem, solertiam, prouidentiam, rationem, circumspectionem, cautionem.

Octo partes
integrales
prudentiæ.

Ratio est, quia partes integrantes Prudentiæ sunt perfectiones quædam sine quibus perfectus haberi non potest vltus prudentiæ: huiusmodi autem sunt octo istæ dotes, nam ex illis tres iuuant ad acquirendam prudentiam, alia in actu prudentiæ interueniunt. Ad acquirendam prudentiam iuuant Memoria seu recordatio eorum quæ legimus, vidimus, audiuius experti sumus, deinde intelligentia præsentium quæ videlicet præsens rerum status inspicitur, postea prouidentia, seu consideratio futurorum euentuum qui sequi possent ex opere in actu prudentiæ interueniunt docilitas seu promptitudo discendi quæ ab aliis dicantur: solertia, promptitudo inueniendi medium ad finem tempore breuissimo: ratio seu promptitudo colligendi vnam ex aliis: circumspectio consideratio circumstantiarum ne qua desit in opere: cautio seu cura ut videntur incommoda. Est igitur perfectè prudens qui meminit præteritorum, præsentium statum rectè inspicit, futuros euentus conicit, promptè discit quæ alij docent: promptè inuenit media, promptè colligit alia ex aliis: circumspectus est ne qua circumstantia desit in opere, cautus ut præueniantur incommoda.

Dico secundò, partes subiectiuas Prudentiæ quinque posse numerari, Monasticam seu solitariam, quæ spectat honestatem operis eius in quo est, Oeconomicam quæ spectat bonum familiæ: Politicam quæ spectat bonum ciuitatis aut reipublicæ curando ut seruentur leges, Legislatricem quæ spectat bonum ciuitatis ferendo leges, Militarem quæ rectè militiam gubernat.

Quinque
partes sub-
iectiuæ.

Ratio

Ratio afferri solet, quia prudentiæ munus perfectum est dirigere operationem hominis ut sit honesta. Dirigit autem vel procurando bonum ipsius operantis, & est Solitaria, vel procurando bonum familie & est Oeconomica, vel procurando bonum reipublicæ quod fieri potest ferendo leges & est Legislatrix, vel procurando ut leges seruentur & est Politica, vel auer- tendo ab ea malum & est Militaris.

Tres partes
potentiales
prudentiæ.

Dico tertio, tres optimè posse numerari partes potentiales prudentiæ, prima est Eubulia quæ iuvat ad consultandum, seu ad media excogitanda, secunda est Sinesis quæ iuvat ad iudicandum secundum leges ordinarias, tertia est Gnome quæ iudicat supra rationes & leges ordinarias, sed secundum mentem tamen legislatoris.

Ratio est, quia partes potentiales hoc loco vocamus eas quæ habent aliquid proprium prudentiæ, sed non se tamen extendunt ad totam eius virtutem, sicut intellectus est potentia ipsius animæ, quia est aliquid proprium animæ, sed ad totam tamen eius virtutem non pertingit. Sed ius consultandi & vis iudicandi sunt huiusmodi, sunt enim aliquid prudentiæ, quia illa consultat, iudicat, exequitur: ergo tres sunt partes potentiales prudentiæ.

SECTIO III.

*Quenam sint peccata Prudentiæ opposita
S. Thomas à quest. 53.*

QUædam vitia opponuntur Prudentiæ, quia sunt illi contraria, & sunt defectus quidam prudentiæ, quædam verò sunt opposita prudentiæ quod falsam quandam speciem eius gerant ut rectè notat S. Thomas *quest. 53. ex S. Augustino l. 4. contra Iulianum* de utroque genere pauca tantum annoto.

Dico primo, imprudentiæ quæ peccatum est prudentiæ oppositum, quatuor sunt species, præcipitatio, inconsideratio, inconstantia, negligentia.

Ratio est, quia illa peccata directè opponuntur prudentiæ, quæ directè opponuntur tribus actibus propriis prudentiæ, consilio, iudicio, executioni. Huiusmodi sunt defectus quatuor quos enumerabam, peccat enim contra consultationem prudentiæ propriam qui aggreditur finem, aut iudicat de mediis sine Prævia deliberatione, hæc est quæ vocatur præcipitatio; quæ omittit deliberationem. Peccat contra iudicium prudentiæ qui rem de qua iudicat, & circumstantias eius non maturè inspicit, hæc vocatur inconsideratio, quæ nimirum temerè iudicat. Peccat contra imperium & executionem prudentiæ qui leues ob causas diuellit à rebus rectè deliberatis, & iudicatis, quæ vocatur inconstantia, vel etiam qui omittit actus intellectus necessarios ut res mandetur executioni, ergo quatuor modis per defectum prudentiæ peccatur sunt autem hæc peccata mortalia vel venialia tantum ratione periculi peccandi cui exponitur homo per præcipitationem, inconsiderationem, inconstantiam, & negligentiam. Denique notat rectè S. Thomas *quest. 53. art. 6. ex S. Gregorio l. 3. 1. moralium cap. 3. 1.* quod quatuor hæc vitia oriuntur potissimum ex luxuria cuius proprium est totaliter extinguere iudicium, rationis, unde dicit Philosophus 7. *Ethicorum c. 6.* quod incontinentis ira audit quidem rationem sed imperfectè, incontinentis autem concupiscentiæ totaliter eam non audit, quia videlicet ex eodem Philosopho delectatio maximè corrumpit estimationem Prudentiæ, præcipue venerea, quæ totam animam absorbens trahit illam ad sensibilia à quibus prudentia & quælibet virtus animus abstrahit.

Dico secundò, sex esse vitia quæ falsa quadam specie imitantur prudentiam, & illi opponuntur quasi per excessum: primum est prudentia carnis, deinde astutia, dolus, fraus, sollicitudo temporalium, sollicitudo futurorum ita S. Thomas *quest. 55.*

Sex vitia
imitantur pruden-
tiam.

Ratio est, quia prudentia illa est, quæ idonea media excogitat & ordinat ad finem honestum, ergo illa vitia verè imitantur prudentiam, quæ media idonea excogitant, & ordinant ad finem prohibitum & turpem, deliberando, iudicando, exequendo. Sed vitia sex excogitant & ordinant huiusmodi media ad fines prohibitos, primò prudentia carnis, quæ idonea media excogitat & ordinat ad vitam secundum carnem, id est ad opera carnis quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia contentiones, æmulationes, ira, rixa &c. prudentia itaque illa carnis damnata toties ab Apostolo, proposito fine illorum operum inuenit media peridonea quibus illa exequatur, & delectationem ex illis hauriat; includit enim affectum ad illa opera quibus mouetur intellectus ad excogitationem mediorum, quibus illa obtineantur, & est propria excogitatio mediorum proptè causam per affectum à quo illa ordinatur ad talem finem delectationis ut videas quàm meritò Apostolus. Dicat prudentiam illam esse inimicam Deo, & oppositam prudentiæ spiritus, quæ scilicet homo rectè deliberat, iudicat, & imperat media idonea ad opera spiritus opposita operibus carnis. *Sapere secundum carnem mors est.* Est enim propria sapientum, Astutia.

Prudentia
carnis.

huius sæculi. Secundò astutia, imitatur prudentiam & reduci potest sicut alia sequentia, ad prudentiam carnis, cognitio prauorum mediorum occultorum, quæ idonea sunt ad alios fallendos, finis enim hominis astuti est obtinere temporalia, proprius est inuenire media occulta quibus alij fallantur, quod sine dubio pertinet ad prudentiam carnis, & constituit sapientiam huius sæculi. Tertiò, dolus & fraus imitantur prudentiam & sunt executio quædam astutia, Dolus & fraus.

enim est executio astutia, in verbis quibus fallitur proximus ad obtinendum temporale aliquod bonum. Fraus est executio astutia in factis ut cum proximo das monetam adulterinam, cum supponis personam pro persona, cum contractum facis contra mentem alterius. Quartò, prudentiæ opponuntur & sunt falsæ imitationes prudentiæ, sollicitudo temporalium, & sollicitudo futurorum. Prima est nimia mentis occupatio in conquirendis aut conseruandis bonis temporalibus orta ex nimio habendi amore, & timore amittendi ubi tria interueniunt amor habendi, timor amittendi, nimia occupatio mentis in illis animo voluendis. Secunda est, nimia mentis occupatio circa futura vitæ necessaria cum anxietate quadam animi, & parua fiducia in Deum. Vtramque sollicitudinem sæpius in Euangelio damnat & prohibet Christus, probatque quàm illa sit stulta sex rationibus Matthæi 6. *respicite volatilia cali.* alias comparat eam spinis bonum semen suffocantibus Matthæi 13. denique monet Lucæ 21. *attendite ut non grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & superueniat in vos repentina illa dies.* Consistit autem earum perniciēs & malitia præsertim in eo quòd tempus præcipiant necessarium ad seriam cogitationem salutis, quo nullum in vix est malum perniciosius, imò fons est & origo malorum omnium, spiritualia enim quæ conducunt ad virtutem & salutem sensibus non percipiuntur, neque cognosci possunt nisi crebra & attenta consideratio circa illa versetur, si autem non cognoscantur nec estimari etiam possunt, nec amari, & hinc terræ totius sequitur desolatio, quia non est qui recogitee

Astutia.

Dolus &
fraus

Sollicitudo
temporalium